

Försvars- och säkerhetspolitiskt program

Innehåll

En föränderlig omvärld	2
En grön försvars- och säkerhetspolitik	5
Sverige	8
Sveriges beredskap ska vara stark	8
Militärt försvar	9
Ett militärt försvar som värnar fred, demokrati och självständighet	9
Sverige ska vara alliansfritt	9
Civilt försvar	10
Stärk samhällets motståndskraft	10
Cyberförsvar och psykologiskt försvar	11
Hälso- och sjukvård	13
Säkra infrastruktur och försörjning	14
Rent vatten och en robust livsmedelsförsörjning	14
Försörjningsberedskap	15
Bredband och telefoni som fungerar även vid störningar	15
Ett robust el- och energisystem	16
Transporter utan behov av bränsleimport	17
Underrättelseverksamhet	18
Motverka terrorism och våldsbejakande extremism	19
Civiltjänstgöring stärker kapaciteten i det civila försvaret och krisberedskapen	20
Räddningstjänsten	22
Frivilliga försvarsorganisationer	22
Världen	24
Fred och säkerhet genom globalt samarbete	24
Biståndet ska bidra till ett hållbart samhälle och hjälpa människor i nöd	24
Nedrustning, kontroll av vapen och kärnkraft	25
Inför kärnvapenförbud	25
Stoppa vapenexport till krigförande stater och diktaturer	25
Förbjud autonoma vapen	26
En europeisk politik för fred och hållbar utveckling	27
EU:s inre marknad ska stärka arbetet med en utrikespolitik som bygger fred	28
OSSE och den europeiska säkerhetsordningen	29
EU:s samarbeten om krisberedskap, säkerhet och försvar	30
Arktis	31
Ett starkt FN	32
Sverige ska bidra till fred i världen genom FN	33
Begreppsförklaringar	35

En föränderlig omvärld

Världen är i ett läge som kräver en mycket snabb, grön samhällsomställning samtidigt som effekterna av miljöförstöring och klimatförändringar kommer att få allt större konsekvenser för allt fler under lång tid framöver. Samtidigt måste Sverige kunna möta ett säkerhetspolitiskt läge där gränsen mellan krig och fred inte är lika tydlig som tidigare. Det kräver ett väl fungerande totalförsvaret där det civila och militära försvaret arbetar gemensamt i händelse av höjd beredskap och kris.

Konflikterna i världen ökar återigen och de ser annorlunda ut än vad de gjort under stora delar av 1900-talet. Om 1900-talets väpnade konflikter kännetecknades av stater som för krig mot varandra, är de nya krigen ofta långa, lågintensiva inbördeskrig eller regionala konflikter där icke statliga aktörer deltar, inte sällan med kopplingar till etnicitet, religion eller identitet.

Två stormakters agerande bör särskilt påverka vår bedömning av det globala säkerhetsläget och hotbilden mot Sverige.

De senaste årtiondena har Ryssland kraftigt förstärkt sin militära kapacitet. Rysslands krig i Tjetjenien, ockupationen av Krim-halvön, den ryska politiska ledningens hotfulla retorik, samt omfattande cyberattacker och desinformation gentemot demokratiska länder, har lett till en allt sämre säkerhetssituation i Europa.

Rysslands invasion förändrar dramatiskt ett redan försämrat säkerhetsläge i Europa och innebär ett dramatiskt skifte med långtgående följdverkningar, också för Sverige. Det ryska anfallskriget manifesterar riskerna med auktoritära ledare, militarism och massförstörelsevapen, liksom vikten att omvärlden står enat i sitt försvar för folkrätten, människovärdet och freden.

Miljöpartiet stödjer nu en snabbare och mer omfattande återuppbyggnad av såväl det militära som det civila försvaret, än vi tidigare sett behov av. Vi stödjer också att Sverige solidariskt hjälper Ukraina, inte bara med humanitärt bistånd utan också med vapen.

Kina är en annan auktoritär stormakt vars ekonomiska och politiska inflytande växer. Samtidigt som landet är i färd med att kraftigt förstärka sin militära kapacitet, agerar regimen allt mer hårdfört och aggressivt, såväl internt som gentemot grannländer och omvärlden. Kontrollapparaten med övervakning av den egna befolkningen, hoten och påtryckningarna mot Taiwan och Hong-Kong och de systematiska övergreppen mot uigurerna är exempel på det. Likaså ser vi en offensiv handelspolitik med handelshinder mot länder som vågat kritisera Kina, samt återkommande påverkansoperationer, cyberattacker och ett omfattande industrispionage mot Europa och Sverige.

Det är avgörande att demokratiska stater står tillsammans i förhållande till Kina. Att hålla en enad demokratisk front för folkrätten, att minska beroendet av Kina när det gäller kritiska resurser och känslig infrastruktur kommer att vara avgörande.

Europeisk och svensk säkerhetspolitik har gått in i ett nytt och skarpare läge än på mycket länge. Väst har svarat med historiskt omfattande sanktioner mot Ryssland, snabba och kraftiga försvarsförstärkningar, politisk uppslutning och fördjupade internationella försvarssamarbeten.

Omläggningen innebär också en öppning att på allvar att ställa om energipolitiken för ökat energioberoende med en minskad import av energiresurser som gas, olja och uran från Ryssland och andra diktaturer och ökade satsningar på energieffektivisering och egenproducerad förnybar energi

Risken för krig och allvarliga konflikter ökar när misstro mellan människor och länder tillåts växa, när människans möjligheter att tillgodose sina grundläggande behov som mat och vatten tas ifrån henne och när polariseringen drivs på av våldsbejakande och icke-demokratiska krafter.

Miljöaspekten i moderna konflikter blir samtidigt allt tydligare. Klimatförändringar både förvärrar existerande konflikter och driver fram nya. Svält, förstörda vattentäkter och kampen om sinande naturresurser riskerar att leda till våld. Även utvinning av resurser som olja och uran, social ojämlikhet, svaga institutioner och brist på demokrati är exempel på bakomliggande strukturella konfliktorsaker. Lokala samhällen som drabbas av torka blir snabbt sårbara för svält och fattigdom. Fler människor på flykt sätter ytterligare press på lokalsamhällen och grannländer. Detta i kombination med bristande demokratiska institutioner driver på lokala motsättningar som i sin tur utnyttjas av våldsbejakande extremister och kriminella nätverk. Därför måste även framtida förutsättningar till försörjning vara en del av det konfliktförebyggande arbetet.

Den gröna omställningen med mer lokal energiförsörjning, skydd för alla de ekosystemtjänster som människor är beroende av för mat, vatten, frisk luft, för kunskap, grön teknik, hållbart jordbruk och hållbar industriproduktion är avgörande för hur väl ett samhälle klarar framtida påfrestningar.

Utfasningen av fossila bränslen gör världen mindre beroende av ett fåtal olje- och gasproducerande länder. Det är dels en möjlighet till mindre spänningar och konflikter, men det finns också risker i att sådana maktförskjutningar orsakar nya konflikter. Makt över handeln med teknik blir viktigare. Samtidigt ökar den strategiska betydelsen av andra mineraltillgångar, särskilt sällsynta jordartsmetaller som är viktiga i energiomställning och elektrifiering. Att den gröna omställningen tar fart i hela världen är därför avgörande för människors säkerhet i framtiden.

Kvinnor och flickor drabbas av våld och fattigdom på ett annat sätt än män under och efter konflikter. Sexuellt våld och massvåldtäkter är en vanlig krigsmetod. Straffriheten för dessa brott är fortfarande mycket hög.

Kvinnor deltar sällan på lika villkor i fredsförhandlingar och utestängs från verkligt inflytande. Att förstå, inkludera och bemyndiga lokala aktörer, såväl som kvinnor är avgörande för att nå en stabilisering, kunna genomföra förtroendeskapande åtgärder och öka mänsklig säkerhet, åtgärder som tillsammans skapar hållbar fred.

I takt med att fler problem är gränsöverskridande och måste lösas globalt blir vikten av internationellt samarbete allt starkare. Det handlar om allt ifrån klimatet och den biologiska mångfalden till fattigdomsbekämpning, demokrati och arbetet för nedrustning fred och avspänning.

Sverige ska möta denna utveckling med en sammanhängande och solidarisk säkerhetspolitik fast förankrad i våra värderingar och med folkrätten som rättesnöre.

En grön försvars- och säkerhetspolitik

Miljöpartiet de gröna uppstod ur rörelser för miljö, solidaritet, jämställdhet och fred. Vår politik tar sin utgångspunkt i tre solidariteter - med djur och natur, världens alla människor och framtida generationer. Vi menar att en rättvis och hållbar värld är möjlig, men då måste politiken vara solidarisk och hänga samman.

Därför är det naturligt för oss att ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet hänger samman. Vi kommer inte klara klimat-, miljökrisen och hoten mot den biologiska mångfalden om vi inte också bekämpar fattigdom, krig och orättvisor och vice versa - de problemen kan inte bemötas på allvar utan en kraftfull politik för en grön omställning.

Säkerhetspolitiken innefattar politik som rör det egna landets säkerhet men också den delen av utrikespolitiken som har med fred och säkerhet att göra. För oss gröna handlar säkerhetspolitik om mer än bara staters territoriella integritet. Vi vill se en säkerhetspolitik för mänsklig säkerhet, demokrati och de mänskliga rättigheterna. Vi vill lämna efter oss en säkrare, mer rättvis och hållbar värld till kommande generationer.

Grön försvars- och säkerhetspolitik kännetecknas av några grundläggande förhållningssätt.

Försvars- och säkerhetspolitiken ska syfta till att skydda Sverige och främja fred och avspänning i vårt närområde. Försvaret tar sin utgångspunkt i folkrättens rätt till självförsvar och måste därför vara defensivt till sin karaktär och uppbyggnad.

Sverige ska verka för fred i vår omvärld. Utrikespolitiken ska värna fred, frihet och mänskliga rättigheter, globalt likaväl som i vårt närområde. FN-stadgan och dess våldsförbud liksom övriga delar av folkrätten är hörnstenar i det internationella systemet och i allt fredsarbete och Sverige ska vara en tydlig och konsekvent röst för folkrätten och arbeta för fredlig konfliktlösning, nedrustning och avspänning.

Mänsklig säkerhet hänger ihop med vår livsmiljö och vår påverkan på den.

Klimatförändringar, miljöförstöring och utarmningen av biologisk mångfald utgör direkta hot mot mänsklig säkerhet men medför också ökad risk för konflikter. Därför är den gröna omställningen av största vikt även för säkerhetspolitiken. Samtidigt innebär väpnade konflikter och kapprustning miljöförstöring och resursslöseri av enorma mått, och hotar ytterst - genom kärnvapen - att utplåna både mänskligheten och en stor del av allt annat liv på Jorden.

Vi tror på kraften i internationell rätt och vikten av en regelbaserad världsordning i motsats till den starkes rätt över den svaga. Vi står fast förankrade i en solidarisk och feministisk säkerhetspolitik där vi skyddar Sverige och demokratin samtidigt som Sverige aktivt bidrar till det internationella samfundets ansträngningar för det globala freds- och utvecklingsarbetet. Vi vill se ett aktivt världssamfund där även små stater och människor

inom stater skyddas från angrepp och förtryck. Vi vill att mänsklig säkerhet går först. Med det menas världssamfundet i vissa lägen kan behöva ingripa för att skydda människorna i en stat när staten inte kan eller vill göra det.

Som antimilitarister är vi starka förespråkare av konfliktförebyggande insatser och fredlig konfliktlösning med civila medel. Vi menar att militära medel bara ska kunna övervägas när alla andra alternativ är uttömda och hålla sig inom folkrättens ramar, inte användas som ett offensivt verktyg för nationella egenintressen utomlands. Utrikespolitiken är vår första försvarslinje och där hör diplomati, medling och konfliktförebyggande arbete till våra viktigaste verktyg för att verka för avspänning och fred.

En bred säkerhetspolitik som svarar upp mot ett brett spektrum av hot. Det globala säkerhetspolitiska läget är instabilt och konfliktfyllt. Angrepp på demokratin och yttrandefriheten, cyberattacker, brist på vatten och energi, pandemier och inte minst klimatförändringarnas effekter är hot som vi behöver skydda oss mot liksom mot traditionella hot såsom militära angrepp.

Samhället måste byggas motståndskraftigt. Den snabba digitaliseringen gör frågor om sårbarhet i våra samhällssystem alltmer högaktuella. Många viktiga samhällsfunktioner är beroende av de digitala systemen, vilket gör dem känsliga både för dataintrång och andra störningar. Allra tydligast är utsattheten på kommunikationsområdet. Påverkanskampanjer och desinformation når oss på fler olika sätt samtidigt som spioneri och massövervakning via internet aktualiserar många frågor om datasäkerhet. Även energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, sjukvård och många andra delar av det moderna samhället är sårbara, sårbarheter som vi behöver kunna hantera och förebygga.

Vi vill se en feministisk säkerhetspolitik. Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundpelare i den gröna utrikes- och säkerhetspolitiken. Kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter är inte bara en skyldighet inom ramen för mänskliga rättigheter och internationell lag, utan också en förutsättning för att nå målen om fred, säkerhet och en hållbar utveckling. Sveriges säkerhetspolitiska arbete ska därför genomsyras av en feministisk analys.

Resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet antogs enhälligt av FN år 2000. Den slår fast att ett genusperspektiv i alla delar av fredsarbetet är viktigt för en hållbar fred. Det är ett arbete som måste intensifieras. Till exempel deltar kvinnor fortfarande allt för lite i fredsprocesser och med konfliktlösning världen över. Därtill har genusperspektivet utvecklats sedan resolutionen antogs och den behöver därför kompletteras med bland annat normkritik.

Att värna om naturen är att värna människor. Människan är helt beroende av naturen och välfungerande ekosystem för sin överlevnad. Därför måste den skyddas. Det förändrade klimatet och annan mänsklig påverkan på miljön, leder till att områden där människor levt och försörjt sig under tusentals år snabbt förändras. Förlust av jordbruksmark och skog,

utarmning av den biologiska mångfalden som vi är beroende av rycker undan grunden till liv och försörjning för stora grupper människor världen över och tvingar människor på flykt. Det är en utveckling som bara kan hållas på en hanterbar nivå genom snabbt och resolut samarbete för att skydda miljön, fasa ut bruket av ej förnybara resurser, hejda klimatförändringarna och bevara den biologiska mångfalden. Att värna den biologiska mångfalden ökar resiliensen i ekosystemen så att de får bättre motståndskraft mot klimatförändringarna. Det är av stor vikt också för mänsklighetens framtid.

En god djurvälstånd är avgörande för en god mänsklig välfärd, då den minskar hotet från zoonoser. Många av de allvarigaste utbrotten av smittsamma sjukdomar i Sverige och världen är zoonoser - sjukdomar som sprids mellan djur och människor. Nya och förändrade smittämnen uppstår hela tiden i kontaktytorna mellan vilda djur, tama djur och människor, särskilt på platser där naturliga ekosystem skadats eller trängts undan. Några sådana sjukdomar är ebola, fågelinfluensa och olika former av coronavirus. Förstörelse av vilda djurs naturliga livsmiljöer leder på olika sätt till att människor och våra husdjur kommer i närmare kontakt med vilda arter som bär på virus som kan överföras och orsaka sjukdomar hos människor.

Politiken måste hänga ihop. Den geopolitiska situationen i omvärlden ter sig alltmer osäker i takt med kapprustning och utdragna, ofta komplexa konflikter. Folkrätten, demokratin och våra mänskliga rättigheter utmanas av självsvåldiga stater, hat mot den andre och en framväxande aggressiv nationalism i flera länder. Kärnvapen och utvecklingen av nya avancerade vapensystem ökar osäkerheten i hela världen. Mot detta ställer vi en grön säkerhetspolitik som är bred, hållbar och som på ett sammanhängande sätt klarar att möta de utmaningar vi står inför.

Sverige

Sveriges beredskap ska vara stark

Det civila och det militära försvaret utgör tillsammans totalförsvaret, all den samhällsviktiga verksamhet vilken skall bedrivas i Sverige, i händelse av krig. Det civila och militära försvaret är ömsesidigt förstärkande och båda behövs för att hålla Sverige säkert. Ett starkt totalförsvaret är förebyggande och fredsbevarande. Totalförsvaret ska byggas så att det avhåller andra länder från försök att kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium, skada det svenska samhället eller utöva hot och utpressning mot Sverige. Totalförsvaret har också en mycket viktig roll i att bistå samhället i fredstida kriser.

Under det senaste decenniet har den säkerhetspolitiska situationen i Sveriges närområde försämrats, demokratin i världen har försvagats och nationalismen har vunnit mark på bekostnad av internationellt samarbete. Angrepp mot IT-infrastruktur sker dagligen, desinformation används målinriktat för att försvaga EU och Ryssland för ett invasionskrig mot Ukraina. Samtidigt har Sverige haft att utgå från en situation där återuppbyggnad av såväl det civila som det militära försvaret måste ske från historiskt låg förmåga, då många funktioner mer eller mindre avskaffats i ett tidigare skede.

Svagheter i Sveriges grundläggande infrastruktur, försörjning och andra viktiga samhällsfunktioner innebär sårbarhet både för angrepp och andra störningar. Det förebyggande arbetet är avgörande för ett väl fungerande totalförsvaret. Robustheten i samhällsfunktionerna måste därför öka - mer behöver göras för att förebygga kriser och det civila försvaret behöver stärkas. Även händelser i andra länder kan indirekt drabba Sverige på olika sätt, då ekonomi och andra system hänger samman.

Ett ökat samarbete vad gäller civilt försvar och krishantering är centralt. Vi såg att hjälp från annat land var av stor betydelse när det brann som värst i skogen 2018. Räddningstjänst och försörjningsberedskap är två områden där samverkan internationellt är av stor vikt.

Militärt försvar

Ett militärt försvar som värnar fred, demokrati och självständighet

Efter några decennier då Sveriges militära försvar rustats ned har det sedan mitten av 2010-talet börjat rustas upp igen. Huvudfokus har återigen blivit att försvara Sverige, snarare än att bygga ett insatsförsvaret med kapacitet att verka utomlands. I totalförsvarets beslutet 2021-2025 görs stora satsningar för att bygga upp det militära försvaret igen. Miljöpartiet anser att totalförsvaret behöver stärkas men vill se en bättre balans mellan det militära och det civila försvaret. För att svara upp mot dagens hotbild

menar vi att en betydligt högre grad av kommande anslagsökningar behöver gå till det civila försvaret.

Kommande investeringar, till exempel genom materielinköp måste vara ändamålsenliga för att på ett effektivt sätt bidra till ökad säkerhet. Sveriges försvar ska utformas för att avskräcka från angrepp och försvara Sverige, inte för att utgöra eller understödja ett militärt hot mot någon annan stat.

Sverige behöver bygga säkerhet tillsammans med andra länder, framför allt Finland, men också övriga nordiska länder och våra baltiska grannar Estland, Lettland och Litauen. Det är viktigt att hålla alla militära samarbeten tydligt definierade inom ramen för vår säkerhetspolitiska linje.

Sverige samarbetar och övar militärt med ett flertal andra länder i olika konstellationer, både för att förbättra den egna försvarsförmågan, och för att öka förmågan till samarbete. Det får inte handla om att öva offensiva operationer mot annat land, dvs angrepp som ligger utanför vad som är rimligt för Sveriges självförsvar eller fredsbevarande insatser.

Det är viktigt att göra skillnad på att samarbeta eller ingå i en militär allians med gemensamma försvarsförpliktelser.

Sverige ska vara alliansfritt

Alliansfrihet är att avstå från att binda upp sin säkerhetspolitik, att värna sin handlingsfrihet och att signalera en tydlig ambition till omvärlden om att i möjligaste mån undvika militära spänningar och aggressioner. Den har gett Sverige en stark plattform i internationella sammanhang, med en trovärdig, självständig röst inom medling, nedrustning, FN-insatser och annat fredsarbete. Sveriges regering har nu ansökt om ett medlemskap i Nato. Miljöpartiet tycker att det är fel väg att gå. För oss är det nu viktigt att Sverige inte anpassar sin säkerhets och utrikespolitik till auktoritära stater och att Sverige beslutar om en lag mot kärnvapen på svensk mark.

Genom att samtidigt visa att Sverige har förmåga och avsikt att försvara vårt territorium minskar vi risken för ett maktvakuum och höjer den konfliktavhållande tröskeln för en potentiell angripare. Genom att tydligt visa att Sverige inte är ett hot mot någon så minskar risken att någon vill angripa oss.

Vi ska bygga upp ett militärt försvar inriktat på självförsvar och bidra till stabilitet och avspänning i vårt närområde.

Miljöpartiet vill

- att Sverige ska stå utanför militäralliansen Nato

- att Sverige ska fortsätta samarbeta militärt med andra demokratiska länder, framförallt med de nordiska och baltiska länderna.
- att det militära försvaret i första hand ska organiseras för att kunna försvara svenskt territorium, men också kunna användas i internationellt fredsarbete.

Civilt försvar

Stärk samhällets motståndskraft

Civilt försvar tar sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap och syftar till att inför och under höjd beredskap samt under krig värna befolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är inte en enskild organisation utan verksamheten bedrivs bl.a. av statliga myndigheter, kommuner, landsting, näringsliv och frivilligorganisationer.

Det civila försvaret avskaffades i princip helt efter det kalla kriget, men har i Försvarsbeslutet 2021 fått särskilda medel avsatta för uppbyggnad, mycket tack vara oss i Miljöpartiet de gröna. Fortfarande finns dock stora behov av att under många år stärka totalförsvarets civila delar. Det råder obalans mellan det militära och det civila försvaret och de båda delarna är starkt beroende av varandra. Det militära försvaret kan inte fungera utan ett starkt civilt försvar och den förmåga som byggs upp inom det civila försvaret bidrar också starkt till samhällets motståndskraft mot andra kriser än militära, till exempel mot naturrelaterade katastrofer i klimatkrisens spår.

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, gör ett gediget arbete med forskning för Försvarsmakten och regeringen. Mestadels inriktad på det militära försvaret. FOI bör få ett omfattande uppdrag av regeringen att forska kring det civila försvaret. I regleringsbrevet för myndigheten står; "Totalförsvarets forskningsinstitut ska bidra till det övergripande målet för totalförsvaret och målet för det militära försvaret." Miljöpartiet vill se att även målen för det civila försvaret finns med här.

Miljöpartiet vill

- Öka investeringarna i det civila försvaret för att uppnå ett totalförsvar i balans
- Ge FOI ett tydligt uppdrag och medel till att bredda och fördjupa forskning kring det civila försvaret.

Cyberförsvar och psykologiskt försvar

Modern krigföring utnyttjar svagheter i samhället för att aktivt bidra till polarisering och skapa oro som sedan kan användas för att kontrollera att samhället styrs på ett sätt som passar de egna syftena. Påverkan av opinionen i Sverige och andra länder i syfte att destabilisera samhället sker fortlöpande. Det sker genom att öka motsättningarna mellan grupper. Många aktörer är intresserade av detta. Ryssland och Kina är exempel på

stormakter som bedriver sådan verksamhet mot hela EU och extremistiska rörelser ideologiskt baserade på religion eller annan övertygelse, har splittring som mål och medel i sin verksamhet.

Påverkan består bland annat av att ifrågasätta demokratisk legitimitet och rättsstatens principer, att sprida extrema åsikter, rena lögnar och polarisera den offentliga debatten. Spridning av desinformation på olika internetplattformar görs både av stater och av privatpersoner och organisationer för att tjäna pengar. Särskilt i krissituationer utnyttjas människors rädsla och oro.

Cyberangrepp pågår från flera olika aktörer. Kina är exempel på en stormakt som bedriver avancerat cyberspionage för att främja sin egen ekonomiska utveckling och utveckla sin militära förmåga. Det sker genom omfattande underrättelseinhämtning och stöld av teknologi, forskning och utveckling.

De flesta angrepp mot digitala system sker av ekonomiska skäl och en mindre andel sker av militära eller politiska skäl. Även om syftet med de flesta angrepp är brottslighet i ekonomiskt syfte, kan ändå resultatet bli allvarliga störningar av stora och viktiga verksamheter i samhället och svagheterna kan utnyttjas för angrepp på en stat. Cybersäkerheten behöver höjas i alla verksamheter i samhället både i offentlig sektor och privat sektor och Sverige behöver stärka sin förmåga att förebygga och bemöta cyberattacker. Att den digitala infrastrukturen är global och tillgänglig är avgörande för att företag och organisationer ska kunna bedriva sin verksamhet och dela kunskap mellan människor i olika länder. En öppen värld gynnar Sverige på många sätt och är en förutsättning för att miljöhot och säkerhetshot ska kunna hanteras.

Miljöpartiet vill utveckla och säkerställa resurser både till nationella cybersäkerhetscentrat och internationella cybersäkerhetssamarbeten.

Det psykologiska försvaret handlar om att bygga upp motståndskraften i samhället mot desinformation och påverkanskampanjer. Det handlar bland annat om att höja förmågan att skilja på pålitliga källor och källor som inte är pålitliga. Myndigheten för psykologiskt försvar ska identifiera, analysera, och kunna möta otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen. Myndighetens uppdrag ska alltid vara att värna demokrati och mänskliga rättigheter med full respekt för yttrande- och pressfrihet.

Fria och oberoende medier är under stark press runt om i världen. Allvarligast är utvecklingen i de länder som inskränker pressfriheten genom lagar eller styrning av diskussionen i statliga medier. Strategin att så tvivel om etablerade fakta används av flera stater för att försvaga demokratin och öka polariseringen i andra länder. I flera fall använder odemokratiska regimer desinformation även mot den egna befolkningen för att stärka sin egen makt.

I länder som inskränker yttrandefriheten men fortfarande är öppna mot omvärlden spelar oberoende sociala medier en viktig roll för demokratiörelsen. I dessa sammanhang kan de globala plattformarna, med majoriteten användare i demokratiska stater, vara bärare av värderingar om frihet och mänskliga rättigheter. Sociala medier har möjlighet att sätta regler för innehållet på de egna plattformarna och behöver ta det ansvaret tydligare än idag, men de behöver också stöd av demokratiska stater och demokratiska samarbeten som EU för att kunna göra det i längden. EU behöver sätta ramarna både för när innehåll i sociala medier kränker mänskliga rättigheter och för när censur eller begränsning av innehåll gör det. Stora sociala medier har tagit fram och börjat använda policys för att markera när yttranden från ledare strider mot etablerade fakta. Arbetet med detta behöver intensifieras och gemensamma principer som utgår från Europakonventionen behöver fastställas av EU.

Miljöpartiet vill

- att stöd till fria medier bör ingå i biståndet
- reglera sociala medier. Samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på de sociala mediejättarna att inte tillåta att desinformation sprids på deras plattformar
- krav på internetplattformar att om de vill verka inom EU ska de också stå upp för yttrandefriheten i tredje land
- stärka cybersäkerheten i offentlig sektor och särskilt samhällsviktiga delar av den privata sektorn
- att en eller flera myndigheter ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att Medie- och informationskunnighet kan stärkas.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvården behöver planeras så att situationer med många skadade kan hanteras samtidigt som stora sjukdomsutbrott eller pandemier. Vi behöver en allmän förstärkning av vården och en ökad förmåga i hela vårdkedjan samordnat. En motståndskraftig vård i vardagen ger oss en bättre krisberedskap vid allvarliga händelser.

I alla typer av kriser är tillgången till rätt personal på rätt plats avgörande. Personalen är vårdens viktigaste resurs och tillgång till utbildad personal är en stor utmaning. Vi anser att vårdpersonal måste få bättre förutsättningar på många plan så att yrket blir attraktivt att söka sig till.

Att försörja hälso- och sjukvårdssystemet med materiel måste planeras för och egen produktionsförmåga av viss materiel och vissa grundkomponenter inom medicin kan behövas i vissa fall. Lärdomarna från covid19 pandemin behöver omhändertas och vi behöver bland annat skapa en bättre smittspårning.

Hälso- och sjukvården behöver bli bättre på att ta del av och implementera den kunskap och de forskningsresultat som tagits fram inom katastrofmedicinska centra för att stärka beredskapen i hela vårdkedjan. Vi ställer oss positiva till att kunskaperna ökar inom katastrofmedicin genom att göra katastrofmedicin som en obligatorisk del i grundutbildningen för personal inom hälso- och sjukvården.

Arbetet med att klimatanpassa vårdinrättningar och äldreboende för att klara av värmeböljor behöver också skyndas på.

Miljöpartiet vill

- stärka hela vård- och omsorgsverksamheten så att förutsättningar finns för bättre funktion i allvarliga kriser och i krig
- att vård och omsorgsverksamheten arbetar med att klimatanpassa sin verksamhet. exempelvis tillgång till kylanläggningar för värmeböljor
- att antalet vårdplatser ska kunna öka avsevärt även i fredstida kriser med ökad kapacitet i hela vårdkedjan
- att sjuktransporter, lager av sjukvårdsmateriel och spridning av vårdinrättningar planeras så att sjukvård som inte kan anstå kan bedrivas i hela landet även vid störningar
- att hälso-och sjukvården ska ha en strategi för delning av data, kunskap och resurser som medger tillräcklig snabbhet för effektiv smittspårning och aktiv bekämpning av smitta och som är tillräckligt robust för att fungera även med stora störningar i samhällets infrastruktur.

Säkra infrastruktur och försörjning

Mat, vatten och värmereglering är grundläggande behov som alltid behöver tillgodoses. För att kunna göra det till hela befolkningen är samhället beroende av fungerande elförsörjning, transporter och i allt större utsträckning fungerande internet-förbindelser och telefoni. En robust infrastruktur är avgörande för motståndskraften och gör det svårare att angripa samhällets stabilitet. Även med en mycket robust infrastruktur och försörjning behövs en buffert vid plötsliga kriser i form av beredskapslager och egna lager i hushållen.

Sverige ska behålla kontrollen över kritisk infrastruktur. Möjligheten att andra stater kan påverka den genom kontroll av företag med verksamhet i Sverige behöver begränsas. Samtidigt behövs samarbete för att utveckla och driva de tekniskt avancerade system som krävs för ett modernt samhälle. Därför är goda förutsättningar för tekniskt samarbete med stabila demokratier mycket viktigt för Sveriges säkerhet i framtiden.

Befolkningsskyddet i Sverige behöver ses över så att ansvariga myndigheter och befolkningen har uppdaterad information om hur det fungerar i dagsläget och för att veta vad som behöver åtgärdas inför framtiden.

Miljöpartiet vill

- begränsa utländskt ägande av samhällsviktig infrastruktur.

Rent vatten och en robust livsmedelsförsörjning

Det finns inget som är lika avgörande för möjligheten att överleva som rent vatten. Underhållet av vatten- och avloppsnäten är eftersatt i många kommuner och reningsverken behöver bli effektivare, därför behöver stora investeringar göras under de närmaste decennierna. I samband med det behöver också nätet förstärkas så att skador kan hanteras utan längre avbrott i vattenförsörjningen. Vattentäkterna behöver skyddas mot föroreningar, fler våtmarker behöver anläggas för att fördröja avrinningen vid skyfall, förbättra vattenreningen och hålla kvar vattnet i markerna vid torka. Fler reservvattentäkter behövs och dessa behöver göras redo för att tas i drift med kort varsel.

Översvämningar i samband med skyfallsliknande regn blir alltmer vanligt förekommande och drabbar samhällen och städer med stor kraft. Alltför få samhällen och städer har klimatanpassat infrastruktur, vägar, avloppsanläggningar, vattenförsörjningen tillräckligt mycket för att klara dessa stora vattenmassor som det handlar om. Det kan därför leda till bland annat kontaminering av dricksvattnet under lång tid men också skred. Det behövs ett skyndsamt arbete med klimatanpassning på många platser i vårt land.

För att öka försörjningsförmågan är det avgörande att svenskt jordbruk kan fungera utan import av drivmedel och andra insatsvaror. Ekosystemens skydd behöver förstärkas

kraftigt, både hav, skog och jordbruksmark behöver ökat skydd så att inte ekosystemtjänsterna kollapsar och försörjningsförmågan urholkas.

Miljöpartiet vill

- förstärka vatten- och avloppsnäten så att skador eller elavbrott inte leder till längre avbrott i vattenförsörjningen
- säkra tillgången till dricksvatten i hela landet genom att bistå kommuner att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, till exempel genom att anlägga våtmarker
- skydda vattentäkterna och tillse att fungerande reservvattentäkter finns.
- säkra en betydligt större grad av självförsörjning av livsmedel inom landet och skydda ekosystemen så att jordbruk och fiske kan bidra till försörjningen.
- ställa om jordbruket, transportsektorn och stödja forskning och innovation för att göra livsmedelssektorn robust så att livsmedelsförsörjningen kan fungera även vid allvarliga störningar i infrastrukturen
- använda ny teknik för att minska resursförbrukning och svinn i livsmedelssektorn, öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel.

Försörjningsberedskap

Livsmedel, sjukvårdsmaterial, läkemedel, reservdelar och bränsle är exempel på varor som behöver finnas i lager för att samhället ska få tid till omställning vid störd handel. Nuvarande lagerhållning är inte tillräckligt omfattande och ansvarsförhållandena oklara. Lagerhållningen behöver därför förbättras steg för steg under flera decennier och hela tiden anpassas till de behov som finns i samhället. En del lagerhållning behöver ske centralt i statlig regi, men lager måste också finnas nära människor och verksamheter, därför behöver offentlig sektor samarbeta med näringslivet om lagerhållning av varor som är kritiska för försörjningen.

Det bör också undersökas vilka varor som det går att starta upp eller utöka inhemsk produktion av.

Miljöpartiet vill

- att staten tar ansvar för att bygga upp beredskapslager och tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställer att lagerhållningen i samhällskritiska försörjningskedjor är tillräcklig för att klara kriser och krig
- att möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion utreds.

Bredband och telefoni som fungerar även vid störningar

Tillgången till fungerande internetjänster och telefoni för samhällets infrastruktur, kommunikation och administration underlättar påtagligt för att snabbt ställa om samhället.

De privata operatörerna betalar redan idag beredskapsavgifter som används för att höja robustheten, men ytterligare medel behövs och mer långsiktiga investeringar behöver göras.

Miljöpartiet vill

- bygga ut fiber och snabbt mobilnät i hela Sverige. Staten ska ta ett ökat ansvar för finansiering av utbyggnaden i glesbebyggd och det ska bli lättare för kommunerna att samarbeta om utbyggnad av fiber så att näten förstärks
- höja beredskapsavgifterna så att mer resurser kan avsättas för att göra internet robustare genom privat- offentlig samverkan mellan bredbandsleverantörerna och Post-och telestyrelsen.

Ett robust el- och energisystem

Elförsörjningen är avgörande i hela spektrat från vardagliga kriser via gråzonsangrepp till konflikt på svensk mark och ett troligt förstahandsmål för en angripare - utan el slutar det mesta att fungera. Omfattande och långvariga elavbrott kan vara mycket demoraliserande. Elsystemets centrala betydelse för samhället kommer att öka ytterligare i framtiden, med elektrifiering av transporter, industri och uppvärmning.

Kärnkraften medför i sig stora säkerhetsrisker, både vid drift och avfallets hantering. Den befintliga vattenkraften, den snabbt ökande andelen vind- och sol-kraft har skapat en ny situation. Där tidigare något hundratal kraftverk dominerade kraftproduktionen, kommer i framtiden, tusentals vindkraftverk och hundratusentals "prosumenter" med sol-el anläggningar, att stå för den övervägande delen av elproduktion. Denna extremt decentraliserade elproduktion kan, rätt hanterad, bli en mycket robust hörnsten i framtidens hållbara samhälle.

Målet är ett robust, "smart elnät", som står emot digitala och avsevärda fysiska attacker. I Sveriges fall innebär det att vindkraft och solel behöver byggas ut i södra Sverige, samtidigt som elnätet förstärks och automatiseras. Energilager behöver byggas i anslutning till bostäder och kommersiell verksamhet. Utöver det behövs planering för hur särskilt viktiga verksamheter ska fungera vid störningar och vad det kräver i form av ö-drift av elnätet, lokal reservkraft eller batterilager.

Det har blivit uppenbart t.ex. i kärnavtalet med Iran, att det som börjar med kärnkraft för energi, kan bli startskott för kärnvapen i takt med ökad anrikning av uran. Civil kärnkraft

kan också användas för att tillverka plutonium till kärnvapen, som i Nordkorea. Det är alltså inte enbart kärnavfallet som är en säkerhetsrisk. Ju mer världen "löser" klimatkrisen med kärnkraft, ju mer ökar risken för fler kärnvapen i världen.

Därtill behöver vi också skärskåda hur ny kärnkraft byggs och hur den upprätthålls där tillgången till uran är avgörande för drift och kostnaderna för själva byggnationen är enorma. Ryssland och Kina har helt avgörande roller både för finansieringen av byggnation och vid drift. De flesta nya reaktorer som byggs är på ett eller annat sätt beroende av finansiering av den kinesiska eller ryska staten. Det är ingen nyhet att dessa antidemokratiska krafter har en expansiv geopolitisk och ekonomisk agenda, men nu spelar också kärnkraften en nyckelroll i deras maktstrategi.

Miljöpartiet vill

- upgradera det svenska elnätet så att hela landet får ett smart, flexibelt och robust elnät som klarar av en ökad andel förnybar el, står emot cyberattacker och extremväder bättre och klarar ö-drift så att telekommunikationer och värmeförsörjning kan upprätthållas även vid kriser
- avveckla kärnkraften och bygg ut förnybar energi, särskilt i södra Sverige, som solel, solvärme och vindkraft, med hänsyn till och bevarande av väl fungerande ekologiska system
- utveckla teknik som möjliggör för flygvapnet att operera problemfritt i områden med vindkraftverk
- underlätta för lokal produktion av förnybar energi som solel och solvärme
- underlätta för installation av energilagring som kan användas för att jämna ut elproduktionen och balansera elnätet också vid elavbrott.

Transporter utan behov av bränsleimport

Åttiofem procent av Sveriges befolkning bor i städer eller tätorter. Det medför stora behov av godstransporter, som är avgörande för försörjningstryggheten. Järnvägsnätet har en viktig roll för att snabbt kunna förflytta många människor vid kris.

Fungerande transporter är beroende av att den offentliga infrastrukturen i form av vägar och järnvägar fungerar och av en säker elförsörjning. Det behövs också en inhemsk produktion av bränsle, som ex. biobränslen, biogas, etanol och vätgas.

Logistikplanering och själva transporterna utförs av tiotusentals privata aktörer. Ett stort antal myndigheter och företag ansvarar för samhällskritisk verksamhet som är beroende av transporter. Det är därför svårt för en enskild myndighet att göra prioriteringen av transporter. Ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet, som fungerar både i kris och krig, behöver tas fram.

Miljöpartiet vill

- planera energiförsörjningen av transportsektorn så att inhemskt producerad förnybar energi och bränsle kan användas i kris och krig
- planera för att även försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energi- och bränslesystem
- ge en av de centrala myndigheterna i uppdrag att ta ett helhetsgrepp om transportfrågan och om försörjningstryggheten vid kris och krig på samma sätt som energimyndigheten i dag tar ett helhetsgrepp vad gäller energisystemet
- att samma myndighet ska ta fram ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet, som fungerar både i kris och krig. Systemet ska planeras utifrån den övergång till elektrifierade transportsystem och inhemskt producerade drivmedel, som är pågående.

Underrättelseverksamhet

Utan effektiv underrättelseverksamhet saknas den kunskap som krävs för att kunna göra en sammanhållen analys både av cyberhot och andra hot mot Sverige och av informationspåverkan i syfte att destabilisera samhället. Sveriges förmåga till underrättelseverksamhet, cyberförsvar och psykologiskt försvar kommer alltid att vara begränsad i relation till de hot som riktas mot oss och de svagheter som måste hanteras. Därför är samarbete mellan cybersäkerhetscentret, myndigheten för psykologiskt försvar, underrättelseverksamheten och de myndigheter som ansvarar för dessa frågor mycket viktigt. Underrättelseverksamhetens funktion att förse beslutsfattare med en lägesbild, skapar förutsättningar för en korrekt analys och i förlängningen förutsättningar för att fatta kloka beslut. Försvarsmakten ansvarar för Sveriges offensiva cyberförsvarsförmåga. Cyberrymden är en av flera domäner där Försvarsmakten ska kunna möta ett antagonistiskt hot med stöd av andra myndigheter som till exempel FRA, Säkerhetspolisen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Att andra länder tar sig in i olika system och hämtar information både om privatpersoner, politiker, organisationer och företag är tyvärr inte ovanligt alls.

Hoten mot Sverige och andra demokratier kommer från många olika organisationer över hela världen vilket gör att samarbete med myndigheter i andra länder är viktigt. Det internationella samarbetet är ovärderligt när det gäller att bekämpa terrorism. De svenska myndigheterna ska samverka med exempelvis sina europeiska motsvarigheter.

För att vara ändamålsenlig krävs en tydlig reglering och demokratisk insyn i underrättelseverksamheten. För att inleda underrättelsesamarbeten med andra länder krävs möjlighet till oberoende granskning, även om granskningen i sig antagligen måste ske under sekretess. Syftet med underrättelseverksamhet ska vara att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende.

Miljöpartiet vill

- ha en effektiv underrättelseverksamhet som är tydligt reglerad, avgränsad och ändamålsenlig för att avslöja och motverka destabiliserande verksamhet från främmande makt och hot från terrorister
- att underrättelseverksamheten står under demokratisk kontroll och insyn.

Motverka terrorism och våldsbejakande extremism

Terrorism är ett allvarligt hot mot det fria demokratiska samhället. Arbetet mot terror måste bedrivas såväl i Sverige som i samarbete med andra länder. Det finns mer eller mindre organiserade våldsbejakande extremister. Några har en global spännvidd. Miljöpartiet de gröna vill att terrororganisationer ska kunna förbjudas.

Säkerhetspolisen ansvarar för terrorbekämpningen i Sverige. Säpos resurser har stärkts och flera nya lagar har kommit på plats för att förhindra terror. Exempelvis har att bistå terrororganisationer, eller resor i syfte att ansluta sig till dessa, kriminaliserats. Det är angeläget också framöver att Säpo har tillräckliga resurser för att arbeta effektivt med terrorbekämpning. I takt med att Säpos uppdrag utvidgas och blir mer komplext måste vi även stärka den interna granskningen av myndighetens arbete, så att dess insatser och utredningar sker på ett rättssäkert sätt.

Att förhindra radikaliseringsprocesser till våldsbejakande extremism är att förebygga terrorism. 2017 inrättades Centrum mot våldsbejakande extremism, och Miljöpartiet de gröna vill att det ska stärkas och ges en mer operativ roll. Samarbetet med kommunerna är avgörande för att i tid upptäcka radikaliseringsprocesser hos grupper eller individer, och platser där det finns särskilt stor risk att radikalisering kan ske.

Vi behöver också ett kraftfullt förebyggande arbete för att minska risken att utsatta, marginaliserade människor blir indragna i extremistiska miljöer. Det kräver långsiktighet och att åtgärder som genomförs inte är enskilda och lösryckta.

Vi vill se ett nationellt avhoppprogram, som komplement till den verksamhet som bedrivs i olika kommuner och regioner, för att underlätta avhopp från extremistmiljöer. Men vi måste också arbeta mot samhällsstrukturerna som kan fungera som en grogrund för extrema idéer. Här ser vi ett stort behov av en mer offensiv politik för social rättvisa, med minskad segregation och utanförskap, för utbildning och jobb.

Människor ska inte behöva känna sig så trängda socialt och ekonomiskt att de finner extremistiska miljöer attraktiva. Sociala insatser behövs för att det ska bli svårare att rekrytera till brottslig verksamhet. Vi bör även satsa särskilt på att motarbeta finansiering av terrorism. Där gäller det både att bekämpa finansiering av terrororganisationer inom Sverige och att förhindra att pengar från Sverige bidrar till terror utomlands. I relation till de målen är det internationella samarbetet oerhört viktigt, särskilt inom EU och genom

Europol, för att kartlägga finansieringskällor och överföringsmetoder. För att bekämpa terrorfinansiering effektivt bör vi även stärka arbetet mot penningtvätt.

Miljöpartiet vill

- att Säkerhetspolisen har resurser och får ta del av verktyg som krävs för att förhindra terrorism
- att terrororganisationer ska kunna förbjudas eller på annat sätt begränsas.
- stärka relevanta myndigheters kapacitet att förhindra finansiering av terrorism
- stärka arbetet inom Centrum mot våldsbejakande extremism
- inleda ett nationellt program för att underlätta avhopp från extremiströrelser
- bekämpa strukturella grundorsaker till extremism genom reformer för minskad segregation och utanförskap och ökad social rättvisa.

Civiltjänstgöring stärker kapaciteten i det civila försvaret och krisberedskapen

Sverige ska ha en väl uppbyggd organisation för att hantera kriser och konflikter. Dagens värnplikt bygger på lagen om totalförsvarsplikten, men individens egen vilja vägs in i uttagningen till grundutbildningen. Detta är möjligt genom att bara en liten andel av varje årskull behövs för det militära försvarets behov och då räcker det att en liten andel fullgör plikttjänstgöring. Ett väl fungerande totalförsvar behöver betydligt större resurser än så. Det kräver en organisation för omfördelning av resurser i hela samhället men också frivilliga som efter utbildning kan vara en förstärkning vid olika typer av kriser till exempel skogsbränder, och omfattande kris i vård och omsorg. En viktig del i uppbyggnaden av det civila försvaret är att kommunerna ingår avtal med de frivilliga försvarsorganisationerna så att rollerna på förhand är tydliga i händelse av kris eller konflikt.

Arbetet med jämställdhet behöver intensifieras och ett aktivt arbete för att öka antalet kvinnor på alla nivåer i Försvarsmakten ska bedrivas.

Miljöpartiet de gröna vill att en civiltjänstgöring ska komplettera den militära värnplikten och på så sätt bredda rekryteringen till verksamhet också i det civila försvaret. I civiltjänstgöring ska ingå ett val mellan militär tjänstgöring och civil tjänstgöring. Valet att delta i det militära försvaret ska, så långt som möjligt, byggas på frivillighet och det ska alltid finnas möjlighet till vapenfri tjänst.

Civiltjänstgöringens utbildningar kan genomföras inom ramen för någon av de frivilliga försvarsorganisationernas arbete eller i lämplig offentlig organisation. En sådan tjänstgöring kommer att, utöver att stärka Sveriges civila försvar, bidra till samhällets motståndskraft och krisberedskap, samt utgöra en viktig del i att skapa bättre mellanmännisklig och samhällelig tillit.

Miljöpartiet vill

- Komplettera den militära värnplikten med en civiltjänstgöring som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning. Deltagande i Civiltjänstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för den nuvarande värnplikten.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten är den viktigaste resursen för snabba insatser vid olyckor, mot bränder och översvämningar. Räddningstjänsten behöver förstärkas och rekryteringen av deltidspersonal behöver underlättas så att en god krisberedskap alltid finns i hela landet. Räddningstjänsten behöver tillgång till materiel för att bättre kunna verka vid höjd beredskap.

Räddningstjänsten är både ett kommunalt och ett statligt ansvar. Ideella organisationer som Sjöräddningssällskapet och Fjällräddningen är viktiga samarbetspartners. Ofta organiseras kommunal räddningstjänst gemensamt av flera kommuner i särskilda kommunalförbund. Moderna, säkra kommunikationslösningar som fungerar digitalt överallt är nödvändigt i den moderna räddningstjänsten. Räddningstjänsten är central i totalförsvaret. En fungerande räddningstjänst stärker alla andra delar av totalförsvaret.

Miljöpartiet vill

- förstärka räddningstjänsten och förbättra förutsättningarna att arbeta för räddningstjänsten, även på deltid
- att register upprättas över yrkesverksamma med kunskaper och utrustning som kan användas för att tillfälligt öka kapaciteten i räddningstjänsten vid kris och krig och över de som gjort Civiltjänstgöring med inriktning på räddningstjänst.

Frivilliga försvarsorganisationer

Samhällets beredskap är helt beroende av arbetet som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. För att kompetens och resurser inom de olika organisationerna ska kunna nyttjas fullt ut vid exempelvis höjd beredskap behöver roller tydliggöras i relationen mellan olika aktörer. Tidigare kriser har visat att det finns oklarheter vad gäller vem som ansvarar för vad i krisledningen.

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) bör koordinera det arbetet, och i samarbete med respektive Länsstyrelse se till att beredskap för olika typer av kriser finns på plats i hela Sverige, där och när det behövs. De frivilliga försvarsorganisationerna behöver också kunna förnya sina materialförråd för att kunna fungera väl utefter dagens behov. Miljöpartiet vill också verka för att Frivilliga Resursgruppen, som samlar de frivilliga försvarsorganisationernas kompetenser på lokal nivå, ska finnas i varje kommun, så att det innan krisen kommer finns en tydlig samverkan mellan kommunen och frivilliginsatser.

När stora kriser inträffat i små kommuner eller när större nationella kriser inträffat har det visat sig att den så kallade ansvarsprincipen* behöver utvecklas. För en tydligare krisledning vill Miljöpartiet förstärka resurserna för regional och lokal krisledning.

Miljöpartiet vill

- förbättra förutsättningarna för civilpersoner att kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna
- se över ansvarsprincipen och Sveriges krisledning i händelse av större kriser.

Världen

Fred och säkerhet genom globalt samarbete

I en tid när de största utmaningarna är globala och gränsöverskridande krävs internationellt samarbete. Vi gröna menar att länder inte är isolerade öar utan måste ses som delar i en väv av nära sammanflätade beroenden. I en globaliserad värld berörs Sverige av saker som sker långt utanför våra gränser.

Vi värnar Sveriges alliansfrihet och vill se Sverige som en tydlig, global aktör för ett aktivt fredsbyggande och konfliktförebyggande arbete. Diplomatin är vår främsta försvarslinje. Vi menar att internationellt samarbete är avgörande för fred och säkerhet i världen och för att möta de globala hoten mot klimat, miljö, människa, djur och natur. Det är viktigt att försvara de internationella konventioner som förhindrar att stora stater utnyttjar de som är svagare. De globala utmaningarna och innebörden av Agenda 2030 leder till att ett mer samstämmigt agerande mellan politikområden blir en viktig förutsättning för genomförandet. Politiken för global utveckling (PGU) är ett centralt verktyg i genomförandet av Agenda 2030.

Biståndet ska bidra till ett hållbart samhälle och hjälpa människor i nöd

Solidaritet med alla världens människor är en hörnsten i den gröna ideologin och att bistå för en bättre och fredligare värld är en viktig del av vår gröna solidariska säkerhetspolitik.

Sverige har enligt OECD ett av världens mest generösa och effektiva bistånd som spelar en viktig roll i att bygga demokratiska samhällen och förebygga konflikter. Vi ska fortsätta leda vägen. Biståndet ska vara hållbart, stärka demokrati och rättvis förvaltning i svaga stater och skapa förutsättningar för fattiga människor att leva bättre liv. Vi ska arbeta för att möta klimatutmaningen, motverka korruption, utrota fattigdom och driva på för fred och stabilitet i världen i linje med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Olika biståndsinsatser ska förstärka varandra. Genom att säkra livsmedel och rent vatten till befolkningen minskar risken för konflikter.

Miljöpartiet vill

- höja biståndet till 1,25% av BNI. Biståndet ska användas till internationellt utvecklingssamarbete, klimatomställning, skydd av biologisk mångfald, för att stärka demokrati, mänskliga rättigheter, motverka korruption, ökad jämställdhet och till humanitärt bistånd i nödsituationer
- driva på för genomförande av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030

- stärka kunskapen om och förmågan till fredlig konflikthantering på alla nivåer i samhället. Fredlig konflikthantering ska utgå från lokala fredsprocesser, ge inflytande till och inkludera aktörer från alla delar av befolkningen, även kvinnor.
- stärka arbetet med att motverka korruption och samordna det mellan utvecklingsinsatser, humanitära insatser och institutionsbyggande.

Nedrustning, kontroll av vapen och kärnkraft

Inför kärnvapenförbud

Miljöpartiet har en vision om global nedrustning och fred. I den visionen ingår ett övergripande mål om ett avskaffande av världens kärnvapen. Tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid, med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden. Därför driver vi kraftfullt att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud och öka ansträngningarna i det internationella nedrustningsarbetet. Vi vill att kärnvapenländerna gemensamt och ömsesidigt nedrustar sina arsenaler.

Idag går dessvärre trenden åt fel håll. De senaste åren har flera viktiga kärnvapenavtal övergetts av kärnvapenländer samtidigt som flera länder har börjat uppgradera och utöka sina arsenaler. Ambitionerna för nedrustning måste öka dramatiskt för att stoppa denna utveckling.

Sverige var ett av de första länderna att skriva under icke-spridningsavtalet och Sveriges regering har markerat att vi inte vill ha kärnvapen på svensk mark. Det innebär att det inte är tillåtet för andra stater att föra in dem till Sverige. Sverige har dock till skillnad från Finland inte lika starkt reglerat i lag att kärnvapen på svensk mark är förbjudet, något som vore önskvärt för att göra den svenska linjen ännu tydligare, och svårare att ändra med kort varsel vid eventuella påtryckningar. Sverige bör också likt Nya Zeeland verkställa förbudet genom inspektioner av exempelvis gästande örlogsfartyg och om Sverige går med i Nato. Miljöpartiet att Sverige fortsätter arbeta för kärnvapenedrustning och för principen om "No first use", att Sverige uttryckligen förbjuder införsel av kärnvapen – både i freds- och krigstid – i vårt land. Vi vill att Sverige ska verka för ett demokratikrav inom Nato, samt att Nato inte ska ha permanenta trupper eller baser på svenskt territorium.

Stoppa vapenexport till diktaturer

Sverige ska bidra till militär nedrustning i världen. Vi måste omedelbart stoppa vapenexporten till diktaturer, till krigförande stater. Dagens möjligheter till undantag för sådan export måste avskaffas eller begränsas mycket kraftigt. Detta hindrar inte att Sverige solidariskt kan bistå ett angripet land med vapen och till länder med allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Miljöpartiet de gröna vill även skärpa

reglerna för så kallade följdleveranser så att beslut om en tidigare version av ett vapensystem inte kan användas för leverans av ett nyare system.

Miljöpartiet har drivit igenom skärpta regler för vapenexporten, bland annat genom införandet av ett demokratikriterium som innebär att vapen inte ska exporteras till diktaturer. Det är viktigt men lagstiftningen räcker inte till. Den svenska vapentillverkningen och vapenexporten får inte urholka arbetet för fred, demokratisering och mänskliga rättigheter.

Det är viktigt att ha högt ställda krav på så kallad övrig krigsmateriel och produkter med både civila och militära användningsområden. Civil teknologi som artificiell intelligens och telekommunikation kan användas för militära ändamål eller för att förtrycka befolkningen. Därför ska inte utrustning för massövervakning exporteras till länder som förtrycker sin egen befolkning eller där man kan förvänta sig att utrustningen kan komma att användas för att förfölja politisk opposition i landet.

EU-länderna har tillsammans en stor överproduktion av vapensystem, där överskottet exporteras utomlands. Eftersom vi vill minska och på sikt avskaffa vapenexporten vill vi också minska överproduktionen och arbeta för att det införs motsvarande begränsningar för den omfattande vapenexporten från övriga EU, som till största delen har svagare restriktioner.

Förbud autonoma vapen

Ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet är utvecklandet av dödliga autonoma vapensystem eller mördarrobotar, det vill säga vapensystem som själva kan ta beslut om vilka mål de ska attackera, var och när. Med vapensystem utan mänsklig kontroll skulle algoritmer ta besluten i en konfliktsituation om vem som ska leva eller dö.

Helt autonoma dödliga vapensystem finns inte när detta program skrivs, 2021, men fredsforskare bedömer att utvecklingen av sådana vapensystem är ett lika stort hot mot internationell fred och säkerhet som kärnvapen. Helt autonoma vapen kan på ett dramatiskt sätt förskjuta ansvaret för krig och fred från människor till maskiner, och öka risken för att konflikter eskalerar snabbt och riskera att sätta folkrätten ur spel. Om inte utvecklandet av sådana vapen stoppas kan det leda till en okontrollerbar kapprustning med oöverblickbara konsekvenser. Därför bör Sverige arbeta för att upprätta en internationell ordning med syfte att reglera sådana vapensystem. Det slutliga målet ska vara ett globalt förbud.

Miljöpartiet vill

- att Sverige skriver under och ratificerar FN:s konvention om kärnvapenförbud och deltar aktivt i arbetet med att utveckla konventionen
- att Sverige lagstiftar mot kärnvapen på svenskt territorium

- att all vapenexport och export av övrigt krigsmateriel från Sverige och EU till diktaturer, krigförande länder eller länder där allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer, ska upphöra, inklusive följdleveranser
- att användningen av artificiell intelligens i vapensystem regleras med utgångspunkt i internationell rätt och FN:s konvention om mänskliga rättigheter
- att ett internationellt förbud ska införas mot utveckling, tillverkning och användning av dödliga autonoma vapensystem som kan anfalla utan mänsklig kontroll.

En europeisk politik för fred och hållbar utveckling

EU är en av Sveriges viktigaste utrikesarenor och en viktig aktör för fred och säkerhet världen över. Vi vill att EU ska vara en stark röst i världen för demokrati, mänskliga rättigheter, klimatarbete, rättsstatens principer, frihandel inom hållbarhetsramar och för den globala säkerhetsordningen som uttrycks i folkrätten och FN.

Sverige ska fortsätta slå vakt om makten att själva besluta över vår utrikes- och säkerhetspolitik. Samtidigt ser vi en utveckling där mänskliga rättigheter är under stark press från auktoritära krafter i många delar av världen. Sanktioner kan ibland vara ett bra verktyg för att motverka allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Eftersom medlemsländer inte själva kan besluta om att införa sådana är det viktigt att EU har möjlighet att göra det, utan att blockeras av att något land motsätter sig. Därför kan det vara rimligt att gå över från enhällighetsbeslut till gemensamma, överstatliga, kvalificerade majoritetsbeslut i EU, när det gäller sanktioner mot länder som kränker mänskliga rättigheter, utan att göra avkall på varje lands rätt att själv besluta över sin säkerhetspolitiska linje. Sverige har, liksom övriga alliansfria länder inom EU, ett särskilt undantag inskrivet i Lissabonfördraget som befriar från skyldigheten att samverka i säkerhetspolitiska frågor.

EU har varit en positiv kraft för den demokratiska utvecklingen i länder som velat bli medlemmar i unionen, bland annat genom att villkora medlemskapet med reformer. Samtidigt ser vi nu hur diskriminering tilltar mot migranter och minoriteter inom EU, inte minst mot judar, muslimer och romer. EU måste få bättre verktyg att ta itu med brott mot de mänskliga rättigheterna inom unionen, och sanktionssystemet behöver utvecklas.

Demokratin och rättsstatens principer ifrågasätts i allt högre utsträckning i EU. Vi ser det i flera EU-länder där Ungern och Polen är exempel idag. Det är en tydlig följd av att auktoritära regeringar röstas fram till makten i ett land.

Miljöpartiet de gröna anser att det är av stor vikt att inte underminera EU:s grundläggande rättigheter såsom de skrivs i Lissabonfördraget:

“Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för

personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Sverige ska fortsätta driva på för fungerande mekanismer på EU-nivå för att skärpa respekten för grundläggande rättigheter och rättsstatliga principer.

EU:s utrikespolitik värnar i alltför stor utsträckning snäva europeiska intressen, och bör i stället inriktas på fattigdomsbekämpning, demokratibyggnad, klimat och miljöarbete. Ett EU som leder den utvecklingen och ställer krav på stater och företag i och utanför EU driver upp tempot i omställningen och bidrar till stabilitet i världen. Genom att prioritera internationellt samarbete, demokrati, mänskliga rättigheter och grön omställning kan Sverige driva på EU och resten av världen och visa att det går att förena fred, god miljö och ett rättvist modernt samhälle.

Kriterierna för de länder som vill bli medlemmar i EU är ett av EU:s viktigare utrikespolitiska verktyg eftersom de används för att påverka de länder som vill vara med i EU i positiv demokratisk riktning. EU ska vara ett samarbete för demokratier. Därför är det avgörande att kraven fortsatt efterlevs även efter det att nya länder gått med.

Förordningen för skydd av unionsbudgeten vid överträdelser av rättsstatens principer gör att EU kan strypa medel till länder som bryter mot dessa. Det gör att EU får bättre möjligheter att tvinga medlemsstater att leva upp till unionens demokratiska ideal. Det ger också trovärdighet och kraft när EU använder sin röst för demokrati i omvärlden.

EU bör även kunna agera snabbare och mer kraftfullt vid brott mot mänskliga rättigheter som sker utanför unionens gränser. Därför borde beslut om sanktioner tas med kvalificerad majoritet i europeiska rådet. Det skulle göra det lättare att ta effektiva beslut om sanktioner mot individer som gjort sig skyldiga till eller möjliggjort sådana brott. Enskilda medlemsstater bör inte kunna blockera beslut för att skydda auktoritära regimer med vilka de delar intressen.

Det är strategiskt och säkerhetspolitiskt viktigt för unionen att stärka banden till länder i Europas närområde, och att främja djupare samarbeten med stater inom ramen för till exempel det Östliga partnerskapet.

EU:s inre marknad ska stärka arbetet med en utrikespolitik som bygger fred

Genom sin omfattande inre marknad har EU stor påverkan på världshandeln och kan därför ställa krav på stater och globala företag att de ska bidra till demokrati, mänskliga rättigheter och grön omställning i sin verksamhet. Miljöpartiet vill att EU inför en lag om så kallad “environmental and human rights due diligence” som innebär att stora företag som

verkar inom EU blir skyldiga att redovisa hur deras produkter påverkar miljön och mänskliga rättigheter i olika länder i världen.

EU ska sätta normer för hållbar och rättvis handel och fredligt samarbete mellan länder. Ansvar för och skydd av den biologiska mångfalden för väl fungerande ekosystem, djurvälstånd, frihet och demokrati ska göras till krav för att vara en del av den globala ekonomin. Därför är det viktigt att handelsavtal som EU skriver under har hållbarhetskapitel som är bindande och att det finns sanktionsmöjligheter. Det är också viktigt att man river handelshinder gentemot utvecklingsländer och att de får rimligt betalt för sina varor och tjänster.

Klimatförändringar förstärker redan existerande säkerhetsutmaningar. EU:s utrikespolitik ska främja det globala klimatarbetet. Klimatpolitiken ska integreras i unionens kontakter med andra länder, och genomsyra alla initiativ inom utrikes- och handelspolitiken.

Unionen ska villkora handelsavtal och andra eftertraktade samarbetsavtal med klimatåtaganden och främja genomförandet av klimatåtgärder genom bistånd och utvecklingsstöd. Denna typ av klimatdiplomati ska ha som mål att förverkliga ambitiösa klimatåtaganden utanför unionens gränser, och stärka EU:s ledarroll i det globala klimatarbetet. Krav på minskade utsläpp som motsvarar minst de överenskomna utsläppsminskningarna i Parisavtalet ska in i handelsavtal.

OSSE och den europeiska säkerhetsordningen

Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa, OSSE, är ett samarbetsorgan för alla Europas stater samt några stater utanför Europa. Inom OSSE har medlemsstaterna formulerat en europeisk säkerhetsordning som innebär att nationella gränser bara kan ändras genom fredliga överenskommelser; att respekt för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter och ett levande civilsamhälle i medlemsstaterna är en del av säkerhetspolitiken; samt att ekonomiskt samarbete ger förutsättningar för att fördjupa och trygga säkerheten.

Nu är denna säkerhetsordning hotad, dels genom det ryska invasionskriget mot Ukraina, dels genom att OSSE:s arbete blockerats av ett litet antal länder som anser att organisationens mandat går för långt vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Det är oacceptabelt och mycket oroande. Brott mot folkrätten får aldrig normaliseras. Sverige ska arbeta aktivt inom OSSE för att bryta dödläget och fortsätta driva på för upprätthållandet av den europeiska säkerhetsordningen.

Miljöpartiet vill

- att EU stärker sitt utrikespolitiska inflytande genom att främja handel, bistånd, klimat och miljö, demokratisering och samarbete baserat på mänskliga rättigheter och en konfliktförebyggande politik, inte genom att EU militariseras
- verka för att sanktionsbeslut inom EU tas med kvalificerad majoritet

- ställa skarpare krav på företag att respektera mänskliga rättigheter i enlighet med princip 11 i FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, bland annat genom att lagstifta om att företag i Sverige och EU ska redovisa hur de visar omsorg om miljö- och mänskliga rättigheter i sin verksamhet, så kallad “Environmental and human rights due diligence (EHRDD)”
- ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att främja demokrati och mänskliga rättigheter och minska de globala klyftorna
- att handelsavtal som EU skriver under innehåller hållbarhetskapitel som är bindande och att det finns sanktionsmöjligheter kopplade till överträdelser mot dessa
- ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald och stärka djurvälfaerden
- att Parisavtalet om minskade klimatutsläpp ska vara styrande för EU:s handelsavtal med andra stater
- att EU i större utsträckning använder sig av förordningen för skydd av unionsbudgeten vid överträdelser av rättsstatens principer och stryker medel till länder som bryter mot unionens demokratiska ideal
- Sverige ska arbeta aktivt inom OSSE för att bryta dödläget och fortsätta driva på för upprätthållandet av den europeiska säkerhetsordningen.

EU:s samarbeten om krisberedskap, säkerhet och försvar

Vi vill också att medlemsländerna i EU ska delta solidariskt i fredsinsatser men accepterar inte att EU militariseras. EU ska vara ett fredsprojekt, inte en militärallians!

Mänskliga rättigheter, fredlig konflikthantering och en konfliktförebyggande politik ska sättas i första rummet för EU:s bistånds- och utrikespolitik.

Vi behöver fortsätta arbeta för mer samarbete inom det civila försvaret i EU. För att kunna göra det behöver vi öva tillsammans. Samarbetet mellan EU:s medlemsstater inom rescEU är viktigt både för Sveriges krisberedskap och den gemensamma beredskapen inom EU. Det ska inriktas på förebyggande åtgärder, krisberedskap och katastrofinsatser. RescEU bygger på frivilliga bidrag från medlemsstaterna och Europeiska kommissionen har en central roll när det gäller samordning och samfinansiering.

Det har blivit tydligt, efter de stora skogsbränderna, översvämningarna och utbrottet av covid-19-pandemin, att krissamarbetet i EU behöver bli flexiblere, snabbare och mer reaktivt för att kunna hantera storskaliga nödsituationer. När medlemsstaterna drabbas av samma kris samtidigt kan EU inte hjälpa tillräckligt snabbt eftersom EU inte har egna resurser utan måste förlita sig på frivilligt stöd från medlemsstaterna. En förstärkning av rescEU för att undvika situationer där medlemsstaterna lämnas ensamma vid kriser, är därför viktig.

Vi behöver också ta vara på lärdomarna från Covid19 pandemin och starta upp ett arbete kring försörjningsberedskap tillsammans inom EU.

Därtill vill vi se ett fördjupat samarbete på områden som cybersäkerhet och att stärka skyddet av särskilt viktig infrastruktur. Det är nödvändigt att ha ett europeiskt perspektiv på att skydda sådant som kraftledningar, nätverkskablar och signalsystem, så att vi gemensamt kan förbättra motståndskraften mot exempelvis cyberangrepp. Våra länder är sammanlänkade och beroende av varandra. Vi bör därför arbeta mer gemensamt inom området så att en svag punkt inom EU inte kan sätta hela unionens säkerhet på spel.

Miljöpartiet vill

- stärka den gemensamma krisberedskapen inom EU, för att undvika situationer där medlemsstaterna lämnas ensamma vid kriser som drabbar alla medlemsstater samtidigt
- att EU ökar unionens självförsörjningsgrad av viktiga och nödvändiga produkter för att klara framtida krissituationer
- att EU utvecklar samarbeten kring cybersäkerhet och desinformation.

Arktis

Sverige är ett arktiskt land. Därför har vi ett särskilt intresse och ansvar att bidra till ett konstruktivt internationellt samarbete i den arktiska regionen. Som ett av de åtta arktiska länderna ingår Sverige i Arktiska rådet.

Livet i Arktis står inför stora utmaningar. Den globala uppvärmningen har drabbat Arktis och dess invånare särskilt hårt. Klimat- och miljöförändringarna är dramatiska i området. Isen smälter och påverkar den biologiska mångfalden och levnadsvillkoren för befolkningen i regionen. Urfolket är särskilt utsatta, i synnerhet eftersom de ofta inte äger marken de brukar.

Det minskade istäcket skapar därtill nya förutsättningar för att nyttja naturresurser i området och nya farleder för sjöfart blir möjliga. Intresset för regionen har därför ökat hos såväl arktiska som icke arktiska stater i takt med att isen smälter av. En ökad militär närvaro och aktivitet i regionen får säkerhetspolitiska konsekvenser.

De största upptäckta olje- och gasreserverna i Arktis bedöms finnas inom kuststaternas kontinentalsocklar. Även havsbotten runt Nordpolen anses innehålla stora mängder naturresurser inklusive värdefulla mineraler. Internationella myndigheten för djuphavsbotten (ISA) har en viktig roll för skyddet av naturresurser på havsbotten i det fria havet. Här menar vi i Miljöpartiet att dessa naturresurser ska ligga kvar under havsbotten. Att borra efter gas, mineral eller olja i Arktis oerhört känsliga natur och miljö är förödande. Det gäller i haven såväl som på land.

Det är avgörande för den fortsatta stabiliteten i Arktis att berörda stater hanterar sina anspråk på kontinentalsockeln genom kontinentalsockelkommissionen, och accepterar rådgivande utfall av bedömningen. På samma sätt är det centralt att rätten till fri sjöfart längs Nordost- respektive Nordvästpassagen i enlighet med havsrätten upprätthålls, och att tvister om begränsningar av den fria sjöfarten i dessa sjöleder kan lösas med diplomatiska medel.

Sverige ska bidra till en stabil, fredlig och hållbar utveckling i regionen. Därför är det viktigt med väl fungerande internationella samarbeten och fortsatt och förstärkt dialog med arktiska och icke-arktiska aktörer i regionen för att styra bort från en ökad militär närvaro. Det är också av stor vikt att de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 nås även i Arktis, och i det arbetet måste Sverige vara pådrivande. Den fossila eran är över och ingen utvinning av fossil energi i området ska förekomma.

Miljöpartiet vill

- att Sverige arbetar för att förstärka och utveckla dialogen med aktörer i regionen med avsikt att minska den militära närvaron så långt möjligt
- att Sverige kraftfullt driver på för att de globala målen för hållbar utveckling nås även i Arktis
- att urfolken ska få större inflytande över hur marken och haven i Arktis används.
- att all form av utvinning av fossila bränslen förbjuds i Arktis och i haven utanför Arktis.

Ett starkt FN

Ett starkt FN är viktigt för omställning till hållbara och demokratiska samhällen i hela världen. Sedan FN grundades efter andra världskriget har jordens befolkning mer än trefaldigats, fattigdomen minskat, förstörelsen av balansen i klimatsystem och ekosystem accelererat och människor blivit ekonomiskt och teknologiskt beroende av varandra på global nivå. Samtidigt har allt fler stater skaffat kärnvapen, och dessas förstörelsekraft motsvarar idag mer än hundra tusen Hiroshimabomber. Internationellt samarbete är därför viktigare än någonsin. FN är den enda arenan som inkluderar och har legitimitet hos hela världssamfundet, och det är därför viktigt att internationella säkerhetsfrågor i så stor utsträckning som möjligt hanteras inom FN:s ram.

Att FN består av merparten av alla världens länder är en styrka, men också en oerhörd utmaning, då många av medlemmarnas företrädare är från brutala odemokratiska regimer.

Miljöpartiet de gröna vill att FN ska ha ett tydligare och mer kraftfullt mandat att samordna arbetet med globala frågor, som klimatförändringarna, natur- och miljöförstörelse och fattigdom, arbetet för utveckling, mänskliga rättigheter och fred. Genom Agenda 2030 finns

nu ett ramverk som länder, företag, civilsamhälle och medborgare kan förhålla sig till i arbetet för en hållbar och fredlig värld.

Beslutsfattandet i FN behöver reformeras och säkerhetsrådets sammansättning behöver förändras. Det är viktigt med en balans mellan resursstarka länder och fattigare länder. Systemet med allmän vetorätt för vissa länder bör tas bort. Det ska vara möjligt att agera i konflikter och konfliktområden, även om det skett låsningar i FN:s säkerhetsråd. I de fallen ska människors säkerhet vara central. Utöver det vill vi öka transparensen i FN-systemet.

FN:s arbete mot korruption och för demokrati och mänskliga rättigheter bör förtydligas och stärkas. Det behövs större resurser till observatörsfunktionerna och eventuellt även nya funktioner med tydliga mandat för granskning av förhållandena i medlemsländerna, stöd till demokratiutveckling, och mer kraftfullt påverkansarbete gentemot statliga och andra aktörer med bristande respekt för mänskliga rättigheter. Sverige och EU bör också trycka på hårdare för att alla stater ska erkänna och samarbeta med FN:s internationella brottmålsdomstol.

Sverige ska bidra till fred i världen genom FN

När världssamfundet engagerar sig för fred är ofta den väpnade konflikten redan ett faktum och när en vapenvila uppnåtts trappas engagemanget ofta ned. Den gröna säkerhetspolitiken vill bryta med det mönstret. Fred är inte bara avsaknaden av våld, därför handlar fredsarbete också om att understötta grunden för fredliga samhällen.

För att lyckas behöver vi arbeta förebyggande mot de grundorsaker som ligger bakom att konflikter blossar upp, arbeta fredsbyggande om den redan pågår och sedan fortsätta arbetet för en långsiktigt hållbar fred efter det att våldet upphört. I stället för att kortsiktigt släcka bränder som sedan blossar upp igen måste vi hindra att de uppstår.

Insatser behöver göras på olika nivåer för att de ska motverka att konflikter startar, eskalerar eller blossar upp igen. För att vara hållbara måste freds- och utvecklingsarbetet förhålla sig till de lokala förhållandena och genomsyras av lokalt ägandeskap från början till slut. Erfarenheten visar att en hållbar fred och utveckling inte kan byggas uppifrån eller utifrån, den måste byggas från grunden på plats. Men världssamfundet har ett ansvar att möjliggöra och stötta en sådan utveckling. Det långsiktiga utvecklingssamarbetet, humanitära insatser och internationell diplomati måste samverka för att fungera.

Det är viktigt att fler stater bidrar till FN:s fredsbevarande styrkor, och Sverige har som rikt och alliansfritt land särskilt goda skäl att göra detta. Genom att delta i internationella fredsfrämjande insatser kan vi bidra till att förebygga, hantera och lösa kriser och konflikter och underlätta samt till fredsbyggande. Huvudsyftet med sådana insatser ska alltid vara att bidra till en bättre framtid för lokalbefolkningen. Insatserna ska syfta till att värna internationell fred och mänsklig säkerhet med utgångspunkt i folkrätten. Militära medel kan bara övervägas när alla andra alternativ uttömts. Erfarenheten visar att det är enkelt att

ge sig in i ett land men svårt att lämna. Det understryker vikten av tydliga mål och mandat för alla typer av insatser. Förhastade beslut om exempelvis militära insatser kan i värsta fall bli kontraproduktiva för säkerheten. Militära insatser där Sverige deltar måste alltid ha en tydlig folkrättslig grund genom ett FN-mandat eller efter inbjudan från landets regering.

Det är helt avgörande för FN:s förtroende i världen att dess personal står för FN:s värderingar och agerar utifrån dem i sina uppdrag. Det får inte förekomma att personal begår övergrepp mot den befolkning de är satta att skydda. Med bättre utbildad personal, kroppskameror för samtlig personal och god kontroll kan risken för att medlemmar i styrkorna själva begår övergrepp minimeras.

Miljöpartiet vill

- se ett starkt globalt samarbete med FN som central aktör för fred och mänskliga rättigheter
- värna folkrätten och särskilt FN-stadgans aggressionsförbud i internationella relationer och fredsarbete
- att Sverige ska bidra till internationella insatser med tydlig folkrättslig grund genom FN-mandat eller efter inbjudan från landets regering
- verka för att FN fortsätter stärka arbetet mot övergrepp genomförda av FN-anställda i konfliktområden och ett tydligt ansvarsutkrävande för överträdelser och brott
- öka takten i FN:s arbete med att genomföra resolution 1325 och att FN:s generalsekreterare ska vara omväxlande kvinnor och män
- intensifiera arbetet med en global FN-deklaration om djurvälstånd
- att FN-systemet ökar integrationen mellan Agenda 2030, Parisavtalet, Addis Abeba avtalet om finansiering för att snabbare och mer framgångsrikt kunna förebygga konflikter och främja fred och hållbarhet i områden med konflikter.

Begreppsförklaringar

Ansvarsprincipen

Svensk krisberedskap bygger på den så kallade ansvarsprincipen. Det innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det även under kris. Exempel; eftersom kommunerna har ansvar för äldreomsorgen är det också kommunerna som ansvarar för att ha lager med den utrustning som behövs vid eventuell kris.

Autonoma vapen

På engelska kända som LAWS (*Lethal Autonomous Weapons Systems*). Autonoma vapen är maskiner som kan agera utan mänsklig inblandning. Efter att ha aktiverats kan ett autonomt vapen själv-initiera ett anfall baserat på information från omgivningen som tas emot genom sensorer och en generaliserad profil av en måltavla. Det innebär att när ett autonomt vapen aktiveras kan man inte veta exakt när eller hur ett anfall kommer göras.

Cybersäkerhet

Cybersäkerhet omfattar skyddet av både digital information och den infrastruktur som behövs för att den digitala informationen ska fungera och vara tillgänglig. Cybersäkerhetsarbete handlar om att förstå hotbilder för att olika typer av attacker inträffar, vilken skada de kan orsaka samt att förebygga och skydda mot skada.

Feministisk analys

Analysen är ett verktyg för att kunna identifiera och förändra patriarkala och andra negativa strukturer, både i vår egen organisation och ute i världen. Den hjälper oss till exempel att analysera de strukturer som gör att staters säkerhet prioriteras över civilbefolkningen och att totalförsvaret får stå tillbaka för militärt försvar. Den är också vår bästa möjlighet att bekämpa diskrimineringen och de strukturer inom Försvarsmakten som gör att unga kvinnor avbryter värnplikten och att män är överrepresenterade på myndighetens maktpositioner.

Folkrätt

En juridisk term som betecknar regler mellan stater, internationella organisationer och andra internationella organ, och kan mer specifikt kallas internationell offentlig rätt. Det folkrättsliga regelsystemet kan delas upp i två delar: sedvanerätt och traktater. Traktater är internationella mellanstatliga avtal, som betraktas som regler. Sedvanerätten är regler och principer som långsamt utvecklats och har blivit en etablerad del av praxis.

Fredsfrämjande operationer

Multinationella operationer, normalt med militära inslag som syftar till att främja fred i ett land eller ett område där det förekommer eller har förekommit krig eller någon annan väpnad konflikt, eller att en sådan riskerar att bryta ut. Det finns två huvudsakliga typer av fredsfrämjande operationer: fredsframtvängande insatser och fredsbevarande insatser.

Fredsframtvängande insatser

Insatser som utförs med stöd av kapitel VII i FN-stadgan. Fredsframtvängande trupper kan agera som part i en konflikt utan medgivande eller mandat från de inblandade parterna. På engelska används uttrycket *peace enforcement*.

Fredsbevarande insatser

Insatser som utförs med stöd av kapitel VI i FN-stadgan. Fredsbevarande insatser ska bidra till ett av FN:s huvudsyften det vill säga att bevara internationell fred och säkerhet. Fredsbevarande styrkor består av militära enheter från medlemsländer som frivilligt ställs till FN:s förfogande. På engelska används uttrycket *peace-keeping*.

Frivilliga försvarsorganisationerna

Det finns arton frivilliga försvarsorganisationer i Sverige som samlar och utbildar experter och andra frivilliga som kan användas av MSB, försvarsmakten eller kommunerna för insatser inom totalförsvaret. De innefattar organisationer som Lottakåren, Röda Korset, Insatsingenjörerna och Bilkåren med flera. De frivilliga försvarsorganisationerna lyfts fram som en viktig resurs i totalförsvaret av försvarsberedningen och i totalförsvarspropositionen.

Frivilliga Resursgruppen (FRG)

Frivilliga resursgrupperna består av medlemmar i de frivilliga försvarsorganisationerna, som erbjuder resurser till kommuner när förstärkning behövs i utsatta lägen om kommunerna har slutit avtal med dem.

Internationell rätt

Beteckning på staters och statssamfundets rättsordning. Skillnad görs mellan internationell privaträtt (olika staters nationella regler om hur internationellt anknutna privaträttsliga tvister ska hanteras av de egna domstolarna) och internationell offentlig rätt (se Folkrätt).

Psykologiskt försvar

Åtgärder som syftar till att stärka befolkningens försvarsvilja under krig och begränsa verkningarna av en angriparens försök att försvaga den. Psykologiskt försvar ska skydda Sveriges öppna och demokratiska samhälle. Bland annat genom att uppmärksamma medborgare på förekomsten av falsk och vilseledande information och hur man lär sig känna igen sådan.

Ö-drift

I elnätet krävs att produktionen av el är lika stor som konsumtionen av el. Om så inte är fallet slås elnätet ut. Det gäller hela elnätet men också enskilda delar av nätet. Eftersom elnätet är sammankopplat kan ett fel i en del av elnätet slå ut elförsörjningen i andra delar av elnätet. Genom att bygga ett elsystem med möjlighet att koppla isär olika delar av systemet som under en tid kan fungera självständigt kan elförsörjningen fungera under svårare förhållanden än annars. För att kunna koppla bort en del av elnätet måste denna del ha egen produktion av reservel som kan ersätta eltillförsel från resten av nätet och möjlighet att snabbt kunna sänka eller höja elförbrukningen. Det kan ske genom så kallad

efterfrågefleksibilitet där efterfrågan snabbt ökas eller minskas, batterilager, balansering mot värmelager som t ex fjärrvärmenätet eller reservkraftverk som snabbt kan starta. Det är troligt att digitaliseringen av elsystemet kan göra det lättare att utnyttja fler sätt samtidigt för att ge möjlighet till ö-drift och därmed åstadkomma en mer stabil elförsörjning.